

The Influence of Interpersonal Factors, Personal Norm, and Social Belief toward Smoking Behavior of Teenage Students.

Surapong Chudech

Corresponding author:

S. Chudech

E-mail: surapong.chu@kmutt.ac.th

Surapong Chudech PhD

Assistant Professor

School of Liberal Arts, King

Mongkut's University of Technology

Thonburi, Thailand

Abstract

Purpose: This study intended to compare influence of interpersonal factors, personal norm, and social belief toward smoking behavior.

Design: Descriptive research

Methods: Subjects were 1,201 teenage students residing in the Bangkok metropolitan area. The instrument composed of a smoking questionnaire, interpersonal factors questionnaire, personal norm questionnaire, and social belief questionnaire.

Main findings: The study found that the majority of the students had experienced smoking by the age of 15 and that most of male students became smokers at the age of 18. All three factors were found to have influenced smoking behavior with social belief having the highest influence towards smoking behavior. Students who perceived social belief as their highest influence were those whose fathers were motorcycle drivers or hotel employees and students who lived with their fathers.

Conclusion: The findings suggest that social belief is an important influence on smoking in teenagers. Therefore campaigns to change their social belief should be conducted seriously and continuously.

J Nurs Sci. 2009; 27(1):46-58

Key Words: Smoking, Teenage Student, Interpersonal factors, Personal norm, and Social belief.

อิทธิพลของปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคลและความเชื่อทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่น

สุรพงษ์ ชูเดช

Corresponding author:

สุรพงษ์ ชูเดช

E-mail: surapong.chu@kmutt.ac.th

สุรพงษ์ ชูเดช วัตต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สายวิชา

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เป็นการเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคลและความเชื่อทางสังคมที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย: สุ่มนักเรียนวัยรุ่นจำนวน 1,201 คน เครื่องมือวัดประกอบด้วยแบบสอบถามการสูบบุหรี่ แบบสอบถามปัจจัยระหว่างบุคคล แบบสอบถามบรรทัดฐานส่วนบุคคลและแบบสอบถามความเชื่อทางสังคม

ผลการวิจัย: พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ลองสูบบุหรี่ในช่วงอายุ 15 ปี ในช่วงอายุ 18 ปีเป็นช่วงที่นักเรียนชายที่ลองสูบบุหรี่กลายเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำมากที่สุด ปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ โดยปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่มากที่สุด เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมในกลุ่มต่างๆ พบว่า กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมากที่สุดคือกลุ่มนักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พนักงานโรงแรม และกลุ่มนักเรียนที่พักอยู่กับบิดา

ข้อเสนอแนะ: ความเชื่อทางสังคมมีอิทธิพลสำคัญต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจึงควรมีการรณรงค์ปรับเปลี่ยนความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

คำสำคัญ: การสูบบุหรี่ นักเรียนวัยรุ่น ปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคล ความเชื่อทางสังคม

ความสำคัญของปัญหา

การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตที่สำคัญในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา¹ จากรายงานทางการแพทย์พบว่า ผลในระยะสั้นจากการสูบบุหรี่จะทำให้การทำงานของระบบการหายใจลดลง ทำให้สมรรถภาพทางกายลดลง มีช่วงของอัตราการหยุดหายใจเพิ่มขึ้น การหายใจสั้นลง ผลในระยะยาวจะทำให้มีอาการแข็งขี้ม เป็นโรคหัวใจเป็นมะเร็งปอด ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าบุหรี่เป็นสารเสพติดที่มีการใช้กันมากที่สุด² ผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ส่วนมากจะเริ่มสูบบุหรี่ในช่วงวัยรุ่นจนถึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจและลดการบริโภคบุหรี่ตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นจึงจะทำให้จำนวนผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ในอนาคตลดลง

การสูบบุหรี่เริ่มในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและมีพัฒนาการเป็นขั้นๆ 5 ขั้นตอน เริ่มจากขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (preparation) เป็นขั้นที่มีปัจจัยทางจิตสังคมหลายตัวที่ส่งผลให้ต้องการลองสูบบุหรี่ เช่น การมีทัศนคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ การเลียนแบบเพื่อน พ่อแม่ หรือดารา เป็นต้น ขั้นนี้เป็น การเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่จนทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสูบบุหรี่ ขั้นตอนที่ 2 การพยายามที่จะลองสูบบุหรี่ (trying) เป็นขั้นที่มีปัจจัยทางจิตสังคมหลายตัวเกี่ยวข้องเช่นกัน เช่น แรงกดดันและการเสริมแรงจากเพื่อน การหาซื้อได้ง่าย ความอยากรู้อยากลอง และการคิดว่า การสูบบุหรี่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นผู้ใหญ่จึงทำให้ยากที่จะลองสูบบุหรี่ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองสูบบุหรี่ (experimentation) เป็นขั้นที่มีปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการลองสูบบุหรี่ ได้แก่ ความต้องการทางอารมณ์ สิ่งแวดล้อม และแรงเสริมจากเพื่อนกระตุ้นให้ทดลองสูบบุหรี่ ขั้นตอนที่ 4 การสูบบุหรี่เป็นประจำ (regular) เป็นขั้นที่มีปัจจัยทางร่างกายนำไปสู่นิสัยการสูบบุหรี่เนื่อง

จากความต้องการนิโคตินของร่างกาย ประกอบกับปัจจัยทางจิตสังคมได้แก่ การอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่เป็นประจำ เลยทำให้การสูบบุหรี่เป็นประจำเป็นเรื่องปกติในชีวิต ขั้นตอนที่ 5 การติดบุหรี่ (nicotine dependence or addiction) เป็นขั้นที่มีปัจจัยทางด้านร่างกายเนื่องจากการเสพติดสารนิโคตินทำให้กลายเป็นคนติดบุหรี่ ประกอบกับปัจจัยทางจิตสังคมได้แก่ ความต้องการทางอารมณ์ ความเครียดทำให้ต้องพึ่งบุหรี่³

ทฤษฎีที่นิยมนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรม การสูบบุหรี่มากที่สุดทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action ; TRA) ที่พัฒนาโดยฟิชบายน์และไอเซน⁴ เป็นทฤษฎีที่ใช้ทำความเข้าใจและทำนายพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้น โดยเชื่อว่าพฤติกรรมอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาหรือความตั้งใจของบุคคลในการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดๆ โดยใช้ข้อมูล ที่มีอยู่ซึ่งขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เจตคติต่อการทำพฤติกรรม 2. ปัจจัยทางสังคมได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยเจตคติต่อการทำพฤติกรรมและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม โดยผ่านเจตนา (intention) ต่อการทำพฤติกรรม ซึ่งต่อมาไอเซนได้พัฒนาเป็นทฤษฎีการกระทำตามแผน (Theory of Planned Behavior ; TPB) เนื่องจาก TRA มีข้อจำกัดที่สามารถอธิบายและทำนายพฤติกรรมได้เฉพาะพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเท่านั้น จึงได้เพิ่มตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเข้าไปอีกตัวหนึ่งในการทำนายพฤติกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนา ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและการกระทำตามแผน เป็นทฤษฎีที่นิยมนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์หรือทำนายพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

นอกจากทฤษฎีดังกล่าวมาแล้วยังมีงานวิจัยพบว่า ตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ชิดมีผลทำให้วัยรุ่นมีความเชื่อและพฤติกรรมตามอย่าง เช่น การมีพ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนสนิทสูบบุหรี่จะมีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ตามอย่างด้วย^{5,6} จากการศึกษาวัยรุ่นที่สูบบุหรี่พบว่า มักมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวเป็นผู้สูบบุหรี่^{7,8} นอกจากการมีตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ชิดดังกล่าวมาแล้ว การสูบบุหรี่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในบุคคล เช่นบรรทัดฐานส่วนบุคคลและความเชื่อทางสังคมของแต่ละบุคคลจากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าเหตุผลที่ทำให้วัยรุ่นตัดสินใจสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่มาจากบรรทัดฐานส่วนบุคคลที่คิดว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องทันสมัย การสูบบุหรี่เป็นเรื่องโก้หรูสนุกสนานและความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เช่น ในกลุ่มวัยรุ่นที่สูบบุหรี่มีความเชื่อว่าการสูบบุหรี่เป็นยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย การสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดาและรู้สึกว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องสูบบุหรี่กับเพื่อนฝูงเพื่อจะได้เข้าสังคมได้ไม่แปลกแยกจากเพื่อนฝูง หรือความเชื่อว่าการสูบบุหรี่ช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ช่วยคลายเครียด ทำให้หายเหงา⁹

จากทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าวมาจะเห็นว่าการมีตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ชิด บรรทัดฐานส่วนบุคคลและความเชื่อทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่น ในประเทศไทยยังไม่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยเหล่านี้ที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตลอดจนศึกษาผลของอิทธิพลเหล่านี้ที่มีต่อนักเรียนวัยรุ่นแต่ละกลุ่ม เพื่อจะได้นำความรู้จากการวิจัยไปใช้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่น
2. อิทธิพลของปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคล และความเชื่อทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และอิทธิพลของปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคล และความเชื่อทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มต่างๆ

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคล และความเชื่อทางสังคมสามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่นได้ และทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มย่อยกลุ่มต่างๆได้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 1,201 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ 4 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความสำคัญร่วมมือในการทำวิจัย (Purposive sampling) โดยดำเนินการติดต่อขอเก็บข้อมูลนักเรียนชั้น ม. 1 - ม. 6 ในเทอม 1 ปีการศึกษา 2550 โดยสุ่มอย่างง่ายชั้นละ 2 ห้อง (simple random sampling) การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยผู้ช่วยวิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสิทธิของนักเรียนที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยโดยการปฏิเสธเข้าร่วมการวิจัยจะไม่มีผลใดๆ ต่อการเรียนของนักเรียน ในขณะที่ดำเนินการวิจัยถ้านักเรียนรู้สึกไม่สบายใจก็มีสิทธิที่จะขอยกเลิกหรือถอดตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา หลังจากนักเรียนได้ตัดสินใจแล้ว ผู้วิจัยได้อธิบายกระบวนการในการกรอกข้อมูล

ให้นักเรียนฟังและสัญญาว่าข้อมูลเหล่านี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะไม่ระบุเฉพาะเจาะจงบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่จะนำเสนอในลักษณะภาพรวมของทั้งหมดและระหว่างเก็บข้อมูลทั้งครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนถูกขอร้องให้ออกนอกห้องขณะที่เริ่มกระบวนการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 5 ส่วนซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ภายหลังการแก้ไขปรับปรุงได้นำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจำนวน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (alpha coefficient reliability) ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.75 ถึง 0.87 ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อาชีพบิดา อาชีพมารดา ภูมิลำเนา ลักษณะการพักอาศัย ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ใช้แบบสอบถามของเลียนเชียงและคณะ¹⁰ พฤติกรรมการสูบบุหรี่แบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ 1. ไม่เคยสูบบุหรี่เลย 2. คนที่เคยลองแต่ปัจจุบันไม่สูบ 3. คนที่สูบบ้างบางครั้งคราวแต่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ 4. สูบบุหรี่เป็นประจำสัปดาห์ละครั้ง 5. คนที่สูบบุหรี่ ทุกๆวัน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเชื่อทางสังคมเป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากสังคม ใช้แบบสอบถามของเลียนเชียงและคณะ¹⁰ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกรับ 3 ระดับ จาก “เห็นด้วย” ถึง “ไม่เห็นด้วย” ลักษณะข้อคำถามเช่น การปฏิเสธ

บุหรี่เมื่อมีคนยื่นให้เป็นการไม่แสดงความอยากผูกมิตรไมตรี ส่วนที่ 4 แบบสอบถามบรรทัดฐานส่วนบุคคลเป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลใช้แบบสอบถามของเลียนเชียงและคณะ¹⁰ จำนวน 3 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกรับ 3 ระดับจาก “เห็นด้วย” ถึง “ไม่เห็นด้วย” ลักษณะข้อคำถามเช่น การไม่สูบบุหรี่จะเป็นสิ่งที่ทันสมัย (เท่) ในอนาคต ส่วนที่ 5 แบบสอบถามปัจจัยระหว่างบุคคลเป็นการถามถึงพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด ใช้แบบสอบถามของเลียนเชียงและคณะ¹⁰ เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์สูบบุหรี่ของพ่อแม่ ญาติพี่น้องที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย รวมถึงการสูบบุหรี่ของเพื่อนและเหล่าครูที่โรงเรียน ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกรับ 2 ระดับคือ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ลักษณะคำถามเช่น ปัจจุบันบิดาของท่านสูบบุหรี่หรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic regression)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่เลย ร้อยละของนักเรียนที่ไม่เคยสูบบุหรี่จะลดลงเมื่อเรียนในชั้นปีที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาช่วงของการทดลองสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีช่วงของการทดลองสูบบุหรี่ยาวนานถึง 6 ปี คือตั้งแต่อายุ 13 ปี ถึง 18 ปี ร้อยละของนักเรียนที่เคยทดลองสูบบุหรี่ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบสูงสุดในช่วงอายุ 15 ปี ส่วนช่วงอายุ 18 ปี เป็นช่วงที่มีนักเรียนที่สูบบุหรี่เป็นประจำมากที่สุด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ร้อยละของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ระดับชั้น และเพศ

ตัวแปร	ระดับชั้น					
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
จำนวน(คน) (รวม 1,201 คน)	219	184	253	185	185	175
อายุ(ปี)	13	14	15	16	17	18
เพศ	ชาย หญิง	ชาย หญิง	ชาย หญิง	ชาย หญิง	ชาย หญิง	ชาย หญิง
การสูบบุหรี่						
ไม่เคยสูบบุหรี่เลย	77.2 93.3	85.1 93.8	62.3 82.9	75.0 89.4	69.5 88.0	50.5 78.0
เคยลองสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันไม่สูบ	14.9 2.9	6.9 5.0	22.1 11.6	18.2 5.3	20.7 11.0	19.8 19.5
สูบบุหรี่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	4.4 1.0	5.0 0.0	4.9 4.7	2.3 3.2	2.4 1.0	3.3 1.2
สูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้ง	2.6 1.0	1.0 1.3	1.6 0.0	0.0 0.0	4.9 0.0	7.7 1.2
สูบบุหรี่เป็นประจำ	0.9 1.9	2.0 0.0	9.0 0.8	4.5 2.1	2.4 0.0	18.7 0.0
รวม	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100

ในการวิเคราะห์อิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ได้แบ่งการสูบบุหรี่ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ (เกิดจากการรวมกลุ่มที่ไม่เคยสูบบุหรี่เลยกับกลุ่มที่เคยลองสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันไม่สูบ) และกลุ่มที่สูบบุหรี่ (เกิดจากการรวมกลุ่มที่สูบบุหรี่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์กับกลุ่มที่สูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้งและกลุ่มที่สูบบุหรี่เป็นประจำ) แล้วจึงทำการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบ Binary Logistic Regression จาก

การวิเคราะห์เปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 ด้านพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านสามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมีความสามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้มากที่สุดค่า Odds ratio 1.47 รองลงมาคือปัจจัยด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคลและปัจจัยระหว่างบุคคลค่า Odds ratio 0.79 และ 0.56 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกของปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่มีต่อความสามารถในการทำนายโอกาสเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ตัวแปร	ค่า Odds ratio	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	ค่า p-value
ปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคม	1.47	1.31 - 1.66	<.001
ปัจจัยด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคล	0.79	0.68 - 0.91	.001
ปัจจัยระหว่างบุคคล	0.56	0.46 - 0.68	<.001

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมในแต่ละด้านพบว่าความเชื่อที่ว่าการตีสนิทกับคนที่สูบบุหรี่ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการสูบบุหรี่มีความสามารถในการทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรม การสูบบุหรี่มากที่สุด โดยคนที่มีความเชื่อดังกล่าวมี โอกาสที่จะสูบบุหรี่มากกว่าคนที่ไม่เชื่อถึง 2.03 เท่า

รองลงมาคือความเชื่อที่ว่า การสูบบุหรี่เป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่โดยคนที่มีความเชื่อดังกล่าว มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่มากกว่าคนที่ไม่เชื่อถึง 1.39 เท่า ความเชื่อทั้ง 2 ด้านดังกล่าวมา เป็นความเชื่อสำคัญที่สามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่น (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกของปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมแต่ละด้านในการสูบบุหรี่

ตัวแปร	ค่า Odds ratio	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	ค่า p-value
การปฏิเสธบุหรี่เมื่อมีคนยื่นให้เป็นการแสดงความไม่ยอมผูกมิตร	1.01	0.85 - 1.34	0.56
การตีสนิทกับคนที่สูบบุหรี่ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการสูบบุหรี่	2.03	1.59 - 2.58	<.001
การสูบบุหรี่เป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่	1.39	1.09 - 1.78	<.01
การสูบบุหรี่เป็นเรื่องของส่วนบุคคลผู้อื่นไม่ควรมาท้วงท้วง	1.18	0.93 - 1.52	0.17

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนในกลุ่มย่อยกลุ่มต่าง ๆ 28 กลุ่ม ได้แก่กลุ่ม ชาย หญิง ม.1 ม.2 ม.3 ม.4 ม.5 ม.6 บิดารับราชการ บิดาทำงานเอกชน/โรงงาน บิดารับจ้าง บิดาประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย บิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม บิดาประกอบอาชีพอื่น ๆ มารดา รับราชการ มารดาทำงานเอกชน/โรงงาน มารดา รับจ้าง มารดาประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม มารดาประกอบอาชีพอื่น ๆ ภูมิลำเนาเดิมต่างจังหวัด ภูมิลำเนาเดิม กทม. พักกับบิดามารดา พักกับบิดา พักกับมารดา

พักกับญาติมีคนสูบบุหรี่ในครอบครัว ไม่มีคนสูบบุหรี่ในครอบครัว พบว่า กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมสูงสุดคือกลุ่มนักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พนักงานโรงแรม กลุ่มนักเรียนที่พักอยู่กับบิดาและกลุ่มนักเรียนชั้นม.2 โดยมีค่า Odds ratio 2.61 2.06 และ 1.96 ตามลำดับ กล่าวคือเด็กในกลุ่มเหล่านี้ถ้ามีความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูงจะมีโอกาสสูบบุหรี่มากกว่าไม่สูบบุหรี่ถึงประมาณ 2 เท่า ส่วนกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคลและปัจจัยระหว่างบุคคลมีค่า Odds ratio น้อยกว่า 1 ทุกกลุ่ม (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกของปัจจัยในการสูบบุหรี่ในกลุ่มย่อยกลุ่มต่างๆ

กลุ่ม	ตัวแปร	ค่า Odds ratio	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	p-value
ชาย	SO	1.45	1.26-1.66	<.001
	SU	0.80	.68 -.94	<.01
	IN	0.51	.40 -.66	<.001
หญิง	SO	1.30	1.00-1.69	<.05
	SU	0.81	.61-1.09	.16
	IN	0.66	.46 -.98	<.05
ม.1	SO	1.12	.81-1.54	.50
	SU	0.59	.40 -.85	<.01
	IN	0.46	.25 -.82	<.01
ม.2	SO	1.96	1.31-2.95	.001
	SU	0.97	.57-1.69	.93
	IN	0.48	.22-1.04	.06
ม.3	SO	1.51	1.19-1.93	.001
	SU	0.69	.52 -.92	.01
	IN	0.70	.46-1.07	.12
ม.4	SO	1.95	1.37-2.78	<.001
	SU	0.84	.57-1.27	.42
	IN	0.45	.24 -.68	<.01
ม.5	SO	1.30	.87-1.96	.19
	SU	0.86	.56-1.34	.51
	IN	0.34	.17 -.71	.004
ม.6	SO	1.50	1.18-1.93	<.001
	SU	0.85	.64-1.14	.29
	IN	0.67	.46 -.99	<.05
บิดารับราชการ	SO	1.63	1.15-2.30	<.01
	SU	0.95	.62-1.40	.79
	IN	0.49	.26 -.90	<.05
บิดาทำงานเอกชน/โรงงาน	SO	0.60	.24 -.15	.29
	SU	0.49	.21-1.15	.10
	IN	0.40	.11-1.38	.15
บิดารับจ้าง	SO	1.55	1.31-1.83	<.001
	SU	0.70	.57 -.87	.001
	IN	0.61	.46 -.80	<.001

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กลุ่ม	ตัวแปร	ค่า Odds ratio	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	p-value
บิดาประกอบอาชีพส่วนตัวค้าขาย	SO	1.34	1.04-1.72	<.05
	SU	0.97	.74-1.29	.86
	IN	0.55	.37 -.83	<.01
บิดาประกอบเกษตรกรรม	SO	1.32	.39-4.5	.65
	SU	0.80	.09-6.53	.83
	IN	0.95	.16-5.46	.95
บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ	SO	2.61	1.37-4.96	<.01
	SU	0.66	.36-1.12	.16
	IN	0.50	.17-1.37	.17
มารดาข้าราชการ	SO	3.83	.56-26.23	.17
	SU	8.07	.15-41.77	.29
	IN	0.60	.15-16.98	.27
มารดาทำงานเอกชน/โรงงาน	SO	0.90	.45-1.79	.77
	SU	0.78	.39-1.58	.50
	IN	0.59	.23-1.54	.28
มารดารับจ้าง	SO	1.53	1.26-1.86	<.001
	SU	0.66	.52 -.83	.001
	IN	0.51	.36 -.72	<.001
มารดาประกอบอาชีพส่วนตัว ค้าขาย	SO	1.56	1.24-1.97	<.001
	SU	0.93	.71-1.23	.64
	IN	0.45	.30 -.68	<.001
มารดาประกอบเกษตรกรรม	SO	1.60	.72-3.6	.23
	SU	1.39	.36-5.3	.62
	IN	1.30	.35-4.8	.68
มารดาประกอบอาชีพอื่นๆ	SO	1.44	1.11-1.86	<.01
	SU	0.74	.56 -.99	<.05
	IN	0.71	.48-1.06	.09
ภูมิลำเนาเดิมต่างจังหวัด	SO	1.42	1.13-1.77	<.01
	SU	0.90	.70-1.16	.45
	IN	0.47	.32 -.68	.001
ภูมิลำเนาเดิม กทม.	SO	1.51	1.31-1.74	<.001
	SU	0.73	.62 -.87	.001
	IN	0.60	.47 -.77	<.001

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กลุ่ม	ตัวแปร	ค่า Odds ratio	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	p-value
พักกับบิดามารดา	SO	1.41	1.23-1.61	<.001
	SU	0.84	.71-1.00	.052
	IN	0.58	.46 -.74	<.001
พักกับบิดา	SO	2.06	1.15-3.09	.014
	SU	0.66	.29-1.25	.17
	IN	0.51	.19-1.36	.18
พักกับมารดา	SO	1.45	.93-2.11	.051
	SU	0.77	.54-1.11	.17
	IN	0.46	.26 -.81	.007
พักกับญาติ	SO	1.70	1.08-2.65	.02
	SU	0.66	.41-1.05	.094
	IN	0.50	.23-1.12	.093
มีคนสูบบุหรี่ในครอบครัว	SO	1.48	1.29-1.70	.001
	SU	0.77	.65 -.91	.002
	IN	0.74	.57 -.97	.03
ไม่มีคนสูบบุหรี่ในครอบครัว	SO	1.47	1.18-1.83	.001
	SU	0.83	.62-1.11	.22
	IN	0.45	.30 -.67	.001

หมายเหตุ SO = ปัจจัยความเชื่อทางสังคม SU = ปัจจัยบรรทัดฐานส่วนบุคคล IN = ปัจจัยระหว่างบุคคล

อภิปรายผล

วัยรุ่นอยู่ในช่วงวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นระยะที่เด็กจะต้องปรับตัว หลายๆ ด้าน เราจึงพบว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้นจำนวนมากที่ยังเกิดความสับสนไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติตนอย่างไรและมักจะแสดงพฤติกรรมแปลกๆ เช่น การสูบบุหรี่ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในช่วงอายุ 15 ปี เป็นช่วงที่มีการทดลองสูบบุหรี่มากที่สุดทั้งในกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเกิดจากความ

อยากรู้ อยากรเห็น อยากรเด่น อยากรดัง ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูงตลอดจนความรักพวกพ้อง แต่ยังขาดความมั่นคงในจิตใจและอารมณ์ สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่าสาเหตุของการเริ่มสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำพบว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.5) เป็นเพราะอยากทดลองสูบ รองลงมาคือตามอย่างเพื่อน / เพื่อนชวนสูบ เพื่อเข้าสังคม/สังสรรค์ (ร้อยละ 25.8 และ 5.7 ตามลำดับ) เนื่องจากความเครียด มีร้อยละ 3.3 และที่สูบเพื่อความโก้เก๋มีร้อยละ 2.8¹¹ การสูบบุหรี่เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมีปัจจัยหลายด้านที่มี

อิทธิพลต่อการสูบบุหรี่เมื่อเปรียบเทียบปัจจัย 3 ด้าน คือด้านความเชื่อทางสังคม ด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคลและด้านบุคคลพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่อย่างเด่นชัดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคลและปัจจัยด้านบุคคล ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำตามแผน (TPB) ที่เชื่อว่าสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเริ่มสูบบุหรี่มาจากความเชื่อที่มีต่อการสูบบุหรี่ เช่น การสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดา การสูบบุหรี่ทำให้รู้สึกโก้หรือมีเสน่ห์ ทำให้รู้สึกสนุกสนานและทำให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ช่วยให้หายเหงาและความรู้สึกอยากเลียนแบบบุคคลที่ชื่นชอบเช่น บิดา เพื่อนเป็นต้น⁴ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าความเชื่อทางสังคมบรรทัดฐานส่วนบุคคลและปัจจัยด้านบุคคลสามารถทำนายขึ้นได้ขั้นหนึ่งของการสูบบุหรี่ได้¹² เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 ด้านในนักเรียนกลุ่มต่างๆ พบว่า กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลของปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมสูงสุดคือกลุ่มนักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พนักงานโรงแรมและกลุ่มนักเรียนที่พักอยู่กับบิดา การที่กลุ่มนักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมากที่สุด เนื่องจากในกลุ่มเหล่านี้ บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ มีการศึกษาน้อยและมีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรน้อย เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้จึงต้องไปแสวงหาความเชื่อ ค่านิยมจากสังคมภายนอก การรับความเชื่อและค่านิยมที่ไม่เหมาะสมทำให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่นที่จะมีการสูบบุหรี่ ส่วนกลุ่มที่พักอยู่กับบิดาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมสูงเนื่องจากเป็นเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่

อบอุ่น เด็กจึงไปแสวงหาความอบอุ่นรวมถึงความเชื่อค่านิยมจากภายนอกเพื่อมาชดเชยสิ่งที่ตนเองขาดไป ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง ตลอดจนความรักพวกพ้องแต่ยังขาดความมั่นคงในจิตใจและอารมณ์ทำให้เด็กในกลุ่มนี้มีโอกาสสูงที่จะถูกชักจูงให้สูบบุหรี่

สรุป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยระหว่างบุคคล บรรทัดฐานส่วนบุคคลและความเชื่อทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่นผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านสามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 โดยปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมมีความสามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้มากที่สุดค่า ความเชื่อทางสังคมที่ว่า การติสนทกับคนที่สูบบุหรี่ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการสูบบุหรี่มีความสามารถในการทำนายโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากที่สุด โดยคนที่มีความเชื่อดังกล่าวมีโอกาสที่จะสูบบุหรี่มากกว่าคนที่ไม่เชื่อถึง 2.03 เท่า รองลงมาคือความเชื่อที่ว่า การสูบบุหรี่เป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่โดยคนที่มีความเชื่อดังกล่าวมีโอกาสที่จะสูบบุหรี่มากกว่าคนที่ไม่เชื่อถึง 1.39 เท่า กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเชื่อทางสังคมสูงสุดคือกลุ่มนักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พนักงานโรงแรม กลุ่มนักเรียนที่พักอยู่กับบิดาและกลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 โดยมีค่า Odds ratio 2.61 2.06 และ 1.96 ตามลำดับ กล่าวคือเด็กในกลุ่มเหล่านี้ถ้ามีความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูงจะมีโอกาสสูบบุหรี่มากกว่าไม่สูบบุหรี่

ถึงประมาณ 2 เท่า ส่วนกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านบรรทัดฐานส่วนบุคคลและปัจจัยระหว่างบุคคลมีค่า Odds ratio น้อยกว่า 1 ทุกกลุ่มผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 บางส่วน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงที่มีการทดลองสูบบุหรี่มากที่สุดและปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการสูบบุหรี่ได้แก่ ความเชื่อทางสังคมเช่นการเชื่อว่าการสูบบุหรี่เป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่หรือการเชื่อว่าการตีสนิทกับคนที่สูบบุหรี่ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการสูบบุหรี่ ดังนั้นควรมีการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหการสูบบุหรี่ตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น โดยจะต้องรณรงค์ปรับเปลี่ยนความเชื่อและค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในทุกๆ ระดับตั้งแต่ระดับสังคมสถานศึกษาและครอบครัวจะต้องร่วมกันสร้างความเชื่อและค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ โดยการดำเนินการดังกล่าวจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. กลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสสูงที่จะสูบบุหรี่ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความเชื่อทางสังคมได้แก่ กลุ่มที่บิดาประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างซึ่งมีรายได้น้อย กลุ่มที่พัวอยู่กับบิดา (กลุ่มที่มีปัญหาครอบครัว) นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้น้อยและนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัวเป็นกลุ่มเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเชื่อและค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่จะต้องดูแลในเรื่องนี้

3. นอกจากการรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับบุหรี่ผ่านสื่อต่างๆ แล้ว ควรมีการดำเนินการสนับสนุนงบประมาณให้กับสถาน

ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดหรือดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานหลักกับสถานศึกษาต่างๆ ในการจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ให้ถูกต้อง หรืออาจจะมีโครงการจัดประกวดกิจกรรมต่อต้านการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาต่างๆ โดยมีหน่วยงานหลักเชิญชวนสถานศึกษาต่างๆ ส่งกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่เข้าประกวด การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวในการป้องกันแก้ไขปัญหการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียน เพราะโรงเรียนและครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกและพฤติกรรมของเด็กเมื่อโตขึ้น การร่วมมือกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียนจะเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

- Hunter, S. M., Bao, W. & Berenson, G. S. Understanding the development of behavior risk factors for cardiovascular disease in youth: the Bogalusa Heart Study. AJMS 1995; 310 (Suppl.1): S114-18.
- Chen, K. & Kandel, D. B. The natural history of drug use from adolescence to the mid thirties in a general population sample. AJPH 1995; 85(1): 41-47.
- Carles, A.C & Manel, N.A. Factors associated with smoking progression among Spanish adolescents. Health Educ Res 2002; 17(6): 750-60.

4. Fishbein, M. & Ajzen I. Believe, Attitude, Intention, and Behavior: an Introduction to Theory and Research. Reading, MA: Addison-Wesley; 1975. 45-7.
5. Kobus, K. Peers and adolescent smoking. *Addiction* 2003; 98(1): 37-55.
6. Hein, D.V., Rutger. E., Stef, K., Joyce, W., & Aart, M. Parents' and friends' smoking status as predictors of smoking onset: findings from six European countries. *Health Educ Res* 2003; 18(5): 627-636.
7. ชูชัย ศุภวงศ์ และ สุภกร บัวสาย. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย : 2539. การสำรวจแห่งชาติ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.ash.or.th>. วันที่สืบค้น 24 มิถุนายน 2551.
8. ธนพงศ์ จันทชุม. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในชุมชนรอบหนองบ่ออำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: สถาบันราชภัฏมหาสารคาม 2542.
9. มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. บุหรี่กับผู้หญิง. 2545 (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.ashthailand.or.th/th/informationcenter.php?act=detail&id=8> วันที่สืบค้น 12 พฤษภาคม 2551.
10. Lian, Z., Weifeng, W., Qingfa, Z., & Erkki, V. Psychosocial predictors of smoking among secondary school students in Henan, China. *Health Educ Res* 2000; 15(4): 415-422.
11. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. บทสรุปการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร ปี 2550. 2551. แหล่งที่มา http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/sum_alco-ciga50.pdf วันที่สืบค้น 4 เมษายน 2551.
12. Flay, B.R., Hu, F.B., Richardson, J. Psychosocial Predictors of Different Stages of Cigarette Smoking among High School Students, *Prev Med* 1998; 27(5): A9-18.